

TRANSFORMACJA TERENÓW POGÓRNICZYCH: OD PRZEMYSŁU DO NOWYCH FUNKCJI. PRZYKŁAD TERENU W SOSNOWCU

dr Joachim Bronder
dr Beata Michaliszyn

Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych

Katowice 25 czerwca 2026

Tereny pogórnice są świadectwem przemysłowej przeszłości i jednym z największych wyzwań współczesnych miast

- Dziedzictwo przemysłowe Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii
- Degradacja środowiska i przekształcenia krajobrazu
- Potrzeba nadawania nowych funkcji społecznych, gospodarczych i przyrodniczych
- Znaczenie rewitalizacji w kontekście transformacji regionów węglowych

PROJEKT: WSPARCIE WE WDRAŻANIU SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI W POLSCE

Zakres: pięć polskich regionów węglowych
korzystających z mechanizmu sprawiedliwej transformacji

- 🔄 **Województwo śląskie – transfer i ponowne wykorzystanie terenów pogórnich**
- 🔄 Województwo małopolskie – transformacja energetyczna
- 🔄 Województwo łódzkie – aktywizacja społeczno-ekonomiczna kobiet i osób młodych
- 🔄 Województwo dolnośląskie (subregion Turów) – zaangażowanie interesariuszy w proces transformacji
- 🔄 Województwo wielkopolskie – wymiana doświadczeń

Ecorys Polska - koordynator

Guidehouse

Trinomics

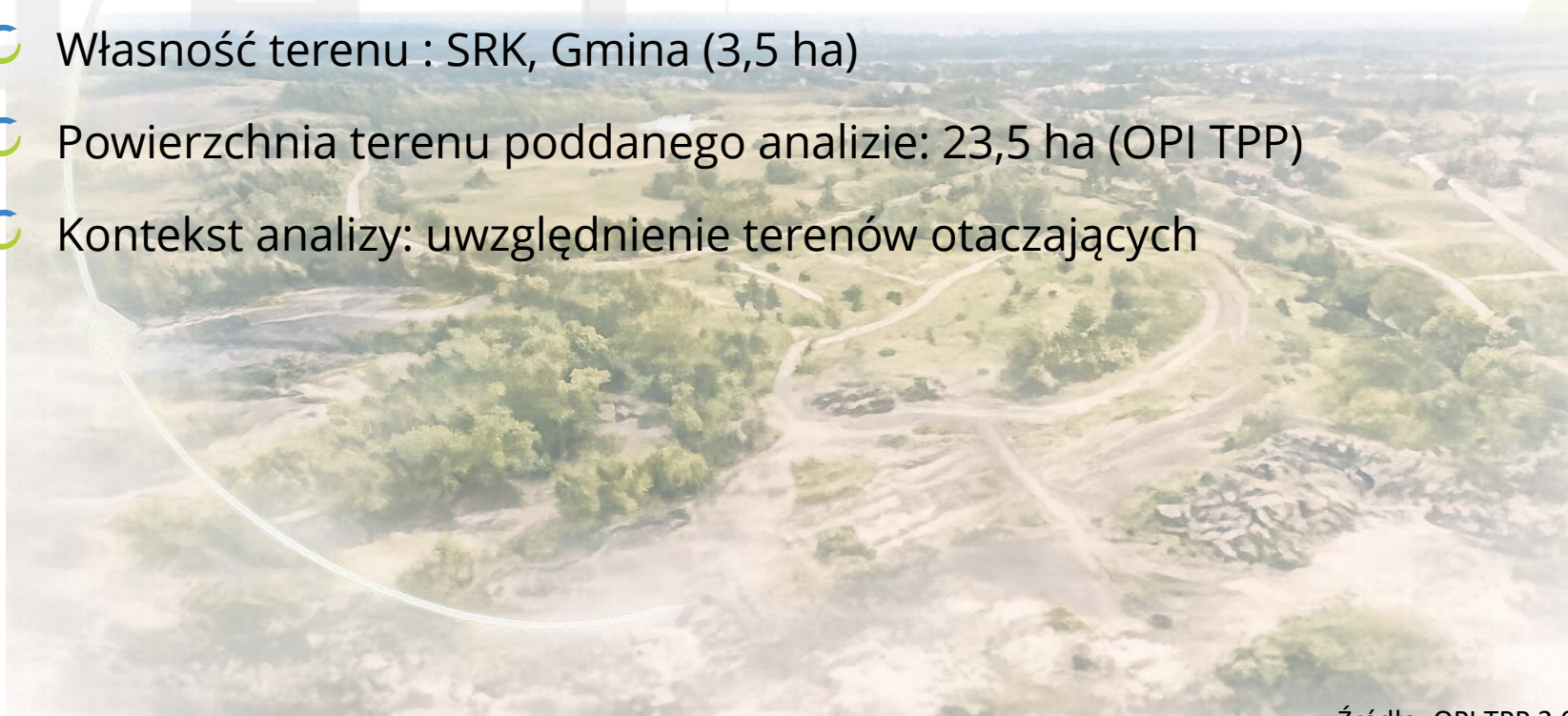
IETU - podwykonawca

Główny Instytut Górnictwa – PIB - podwykonawca

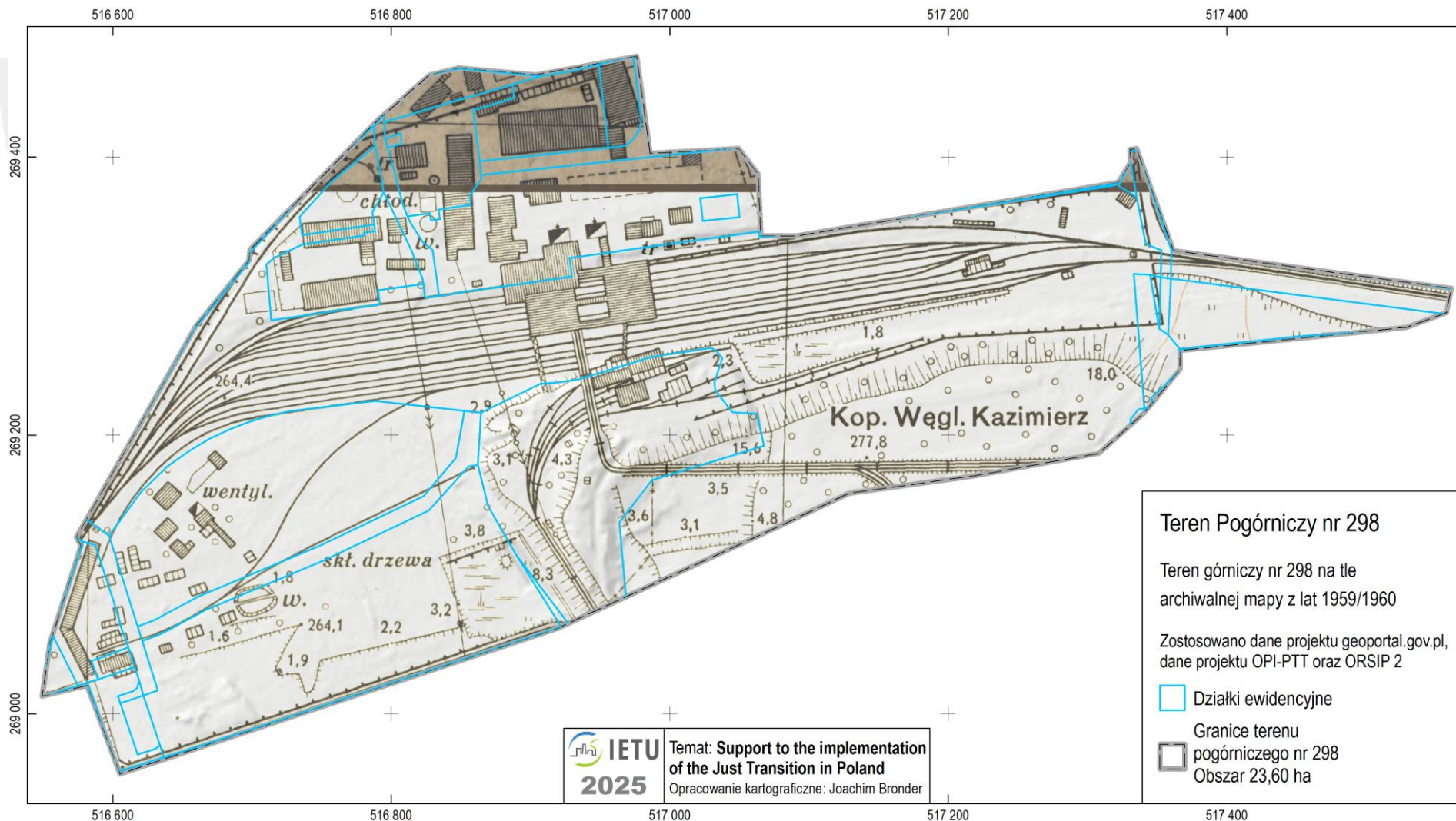
**Instrument Wsparcia Technicznego - program zarządzany przez Dyрекję
Generalną ds. Wspierania Reform Strukturalnych**

Teren po dawnej KWK Kazimierz-Juliusz

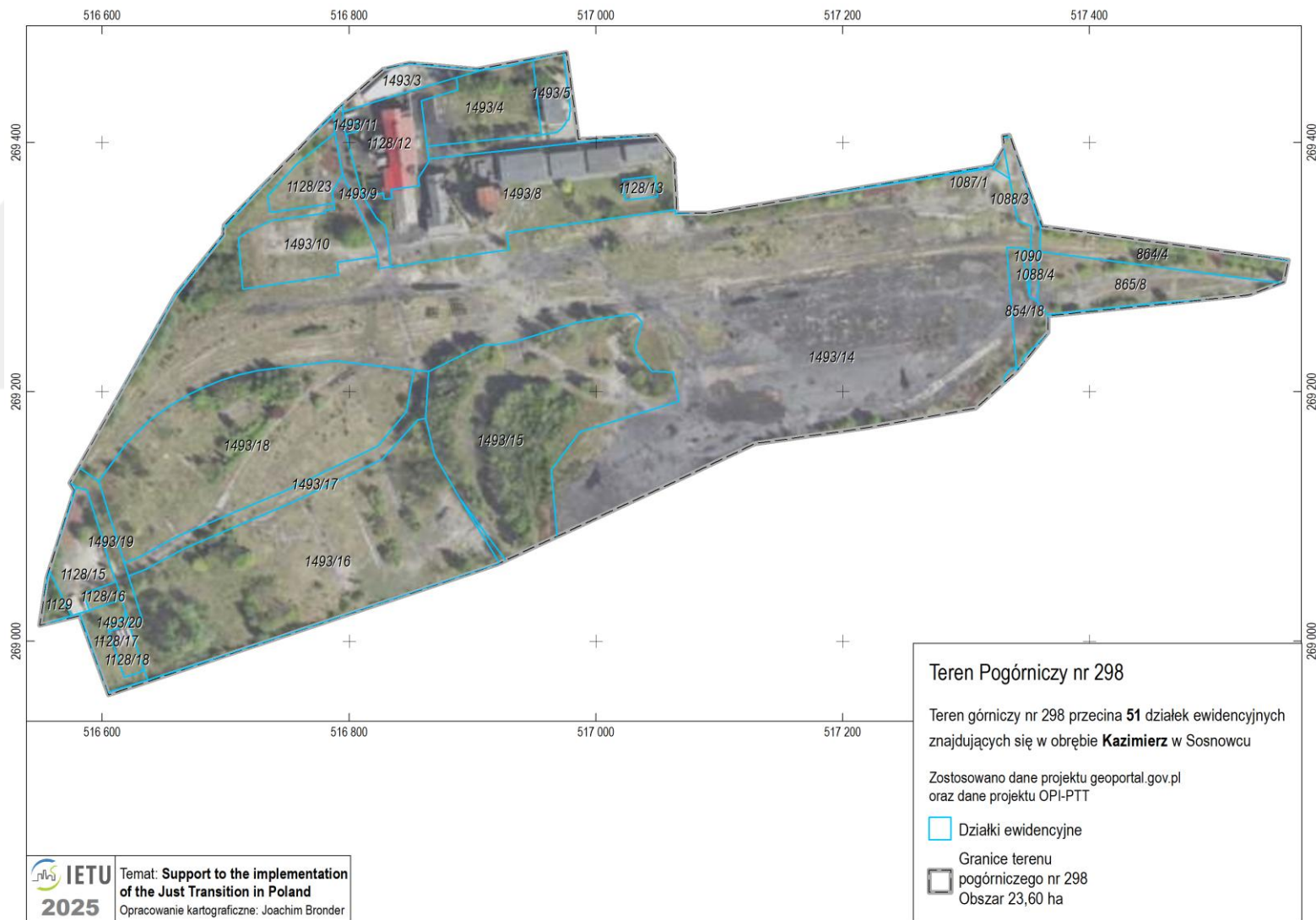
- Lokalizacja: dzielnica Kazimierz Górniczy, wschodnia część Sosnowca
- Własność terenu : SRK, Gmina (3,5 ha)
- Powierzchnia terenu poddanego analizie: 23,5 ha (OPI TPP)
- Kontekst analizy: uwzględnienie terenów otaczających

TEREN PO DAWNEJ KOPALNI KWK JULIUSZ

TEREN PO DAWNEJ KOPALNI KWK JULIUSZ

- ⌚ Duże doświadczenie Gminy w przejmowaniu i zagospodarowywaniu terenów pogórnich
- ⌚ Dobra współpraca z SRK – pozytywne nastawienie SRK do przekazania terenu Gminie
- ⌚ Dostępność funduszy na przekształcanie terenów pogórnich na cele publiczne
- ⌚ Realizacja Projektu Kazimierz OdNowa

**Nadanie nowych funkcji: społecznej, biznesowo-
naukowej i historycznej**

Funkcje historyczne

- Ośrodek wydobywania węgla kamiennego
- KWK Juliusz istotnym źródłem zatrudnienia dla mieszkańców regionu
- Element tożsamości lokalnej

Problemy po zakończeniu działalności

- Nieużytkowane tereny
- Możliwe zanieczyszczenia terenu
- Możliwe występowanie inwazyjnych gatunków roślin
- Ryzyko marginalizacji społeczno-ekonomicznej dzielnicy

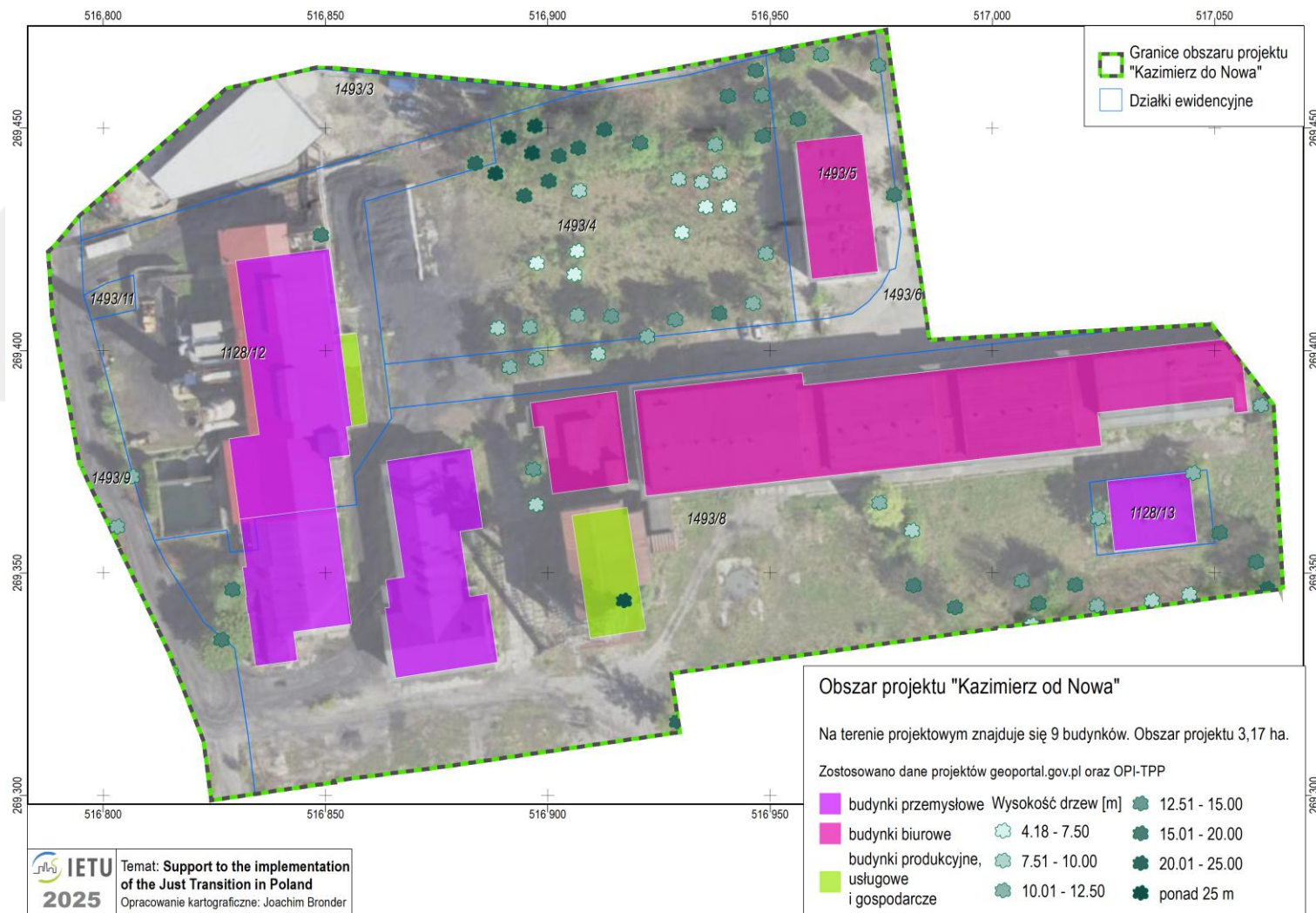
Przykład modelowy przekształcania terenu po dawnej kopalni

- Fundusze Europejskie dla Śląskiego, Priorytet: X. Fundusze Europejskie na transformację.
- Wartość projektu 18 505 279 EUR
- Dofinansowanie projektu z UE: 15 280 898 EUR
- Okres realizacji: lata 2023 - 2027

<https://si.sosnowiec.pl/inwestycje1/kazimierz-odnowa>

TEREN PROJEKTU KAZIMIERZ OD NOWA JAKO FRAGMENT ANALIZOWANEGO OBSZARU

ZNACZENIE PROJEKTU KAZIMIERZ OD NOWA DLA MIASTA SOSNOWCA

- Zrewitalizowanie terenu
- Transformacja dzielnicy w ośrodek przedsiębiorczo-kulturalny
- Zachowanie dziedzictwa górniczego w przestrzeni miejskiej
- Wsparcie społeczno-gospodarcze dla osób dotkniętych zakończeniem działalności górniczej
- Impuls do rozwoju społeczno-gospodarczego dzielnicy

- Rekultywacja i zagospodarowanie terenu
- Nadanie nowych funkcji użytkowych budynkom kopalnianym:
 - Inkubator Zagłębiowskiego Parku Przedsiębiorczości
 - Centrum Aktywności Społeczno-Zawodowej
 - Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego
 - Przedszkole, żłobek, biura NGO, mała gastronomia, pomieszczenia biznesowo-usługowe, wieża widokowa, zieleń

- Aspekt przestrzenny: zachowanie wybranych obiektów i elementów dziedzictwa pokopalnianego w przestrzeni objętej rewitalizacją
- Aspekt społeczny: wsparcie dla osób zwolnionych z kopalni i stworzenie warunków dla rodzin z dziećmi i seniorów

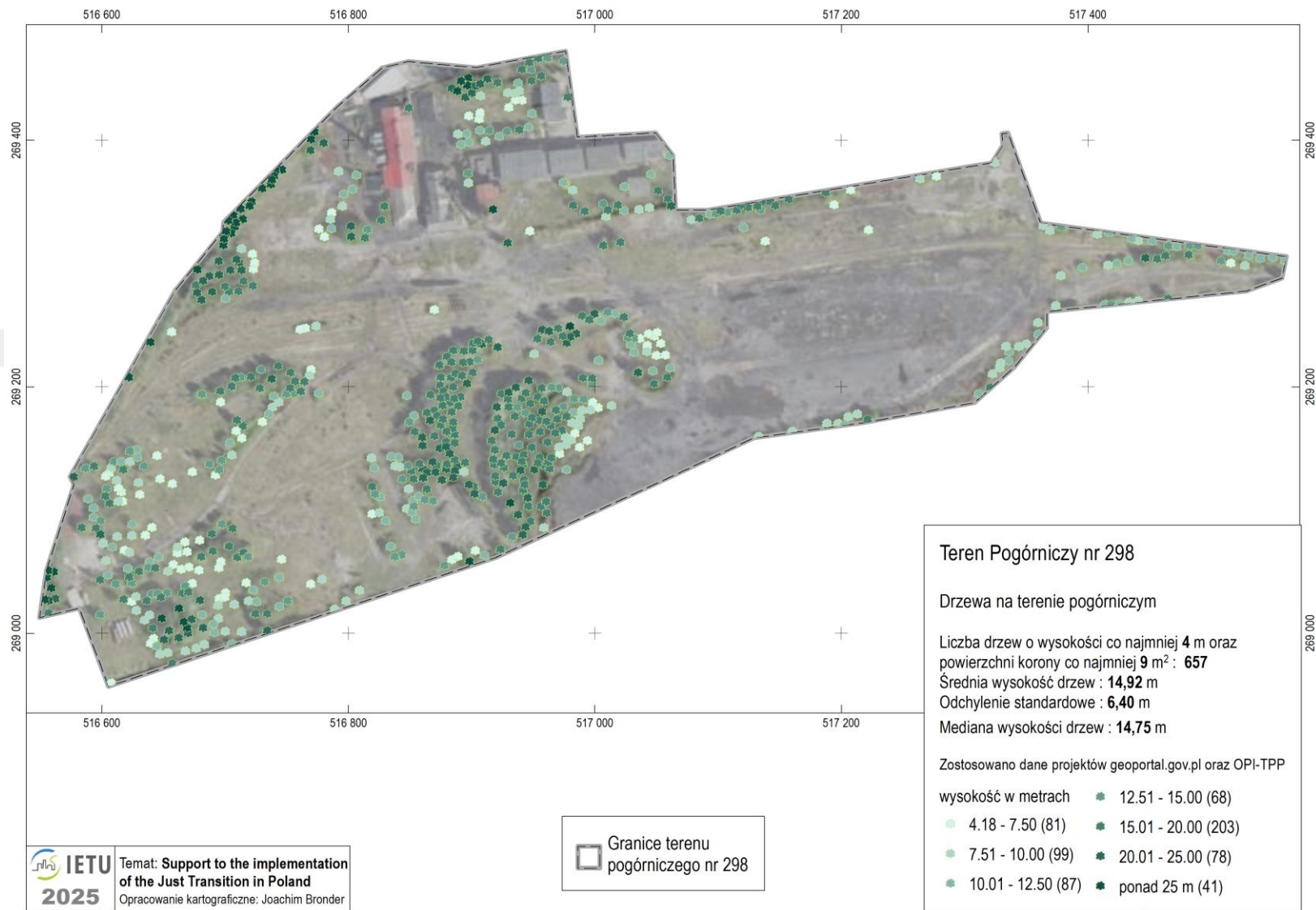

PLANOWANE ZAGOSPODAROWANIE POZOSTAŁEGO OBSZARU

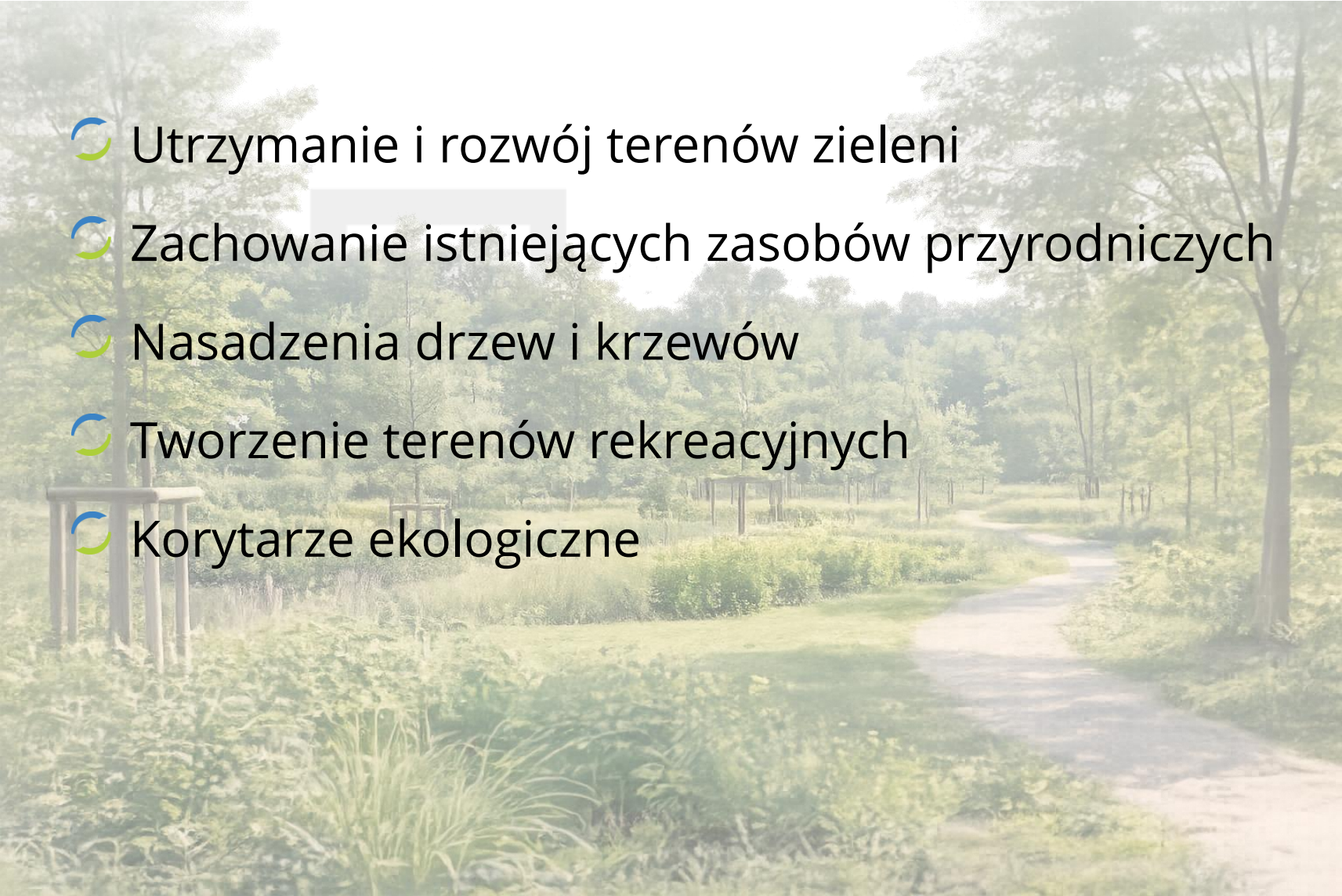
- Teren położony w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej (od strony północno-wschodniej)
- Występowanie terenów poddanych rekultywacji w kierunku zielonym w otoczeniu obszaru od strony południowej
- Występowanie roślinności spontanicznej
- Rozważane różne kierunki zagospodarowania obszaru:
 - Rozwój funkcji mieszkaniowej
 - Rozwój terenów rekreacyjnych – usługi ekosystemowe
 - Rozwój usług i działalności gospodarczej

Zasada dobrej praktyki: utrzymanie i rozwój terenów zieleni oraz właściwe gospodarowanie wodami opadowymi

WYSTĘPOWANIE DRZEW NA ANALIZOWANYM OBSZARZE

ZIELEŃ JAKO ELEMENT TRANSFORMACJI

-
- A photograph of a paved path winding through a lush green park with many trees and bushes. The path is light-colored and curves to the right. The vegetation is dense and vibrant green, suggesting a healthy, well-maintained natural area.
- Utrzymanie i rozwój terenów zieleni
 - Zachowanie istniejących zasobów przyrodniczych
 - Nasadzenia drzew i krzewów
 - Tworzenie terenów rekreacyjnych
 - Korytarze ekologiczne

ROZWÓJ TERENÓW ZIELONYCH I ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA WODNA JAKO WIODĄCE KIERUNKI TRANSFORMACJI TERENÓW POGÓRNICZYCH

ZIELEŃ

Zwiększenie powierzchni
biologicznie czynnej

Tworzenie parków i zadrzewień

Poprawa mikroklimatu

RETENCJA WÓD

Zatrzymywanie wód
opadowych

Zbiorniki retencyjne
i ogrody deszczowe

Ograniczenie ryzyka
podtopień i suszy

BIORÓŻNORODNOŚĆ

Tworzenie korytarzy
ekologicznych

Ochrona siedlisk roślin
i zwierząt

Wzrost różnorodności
biologicznej

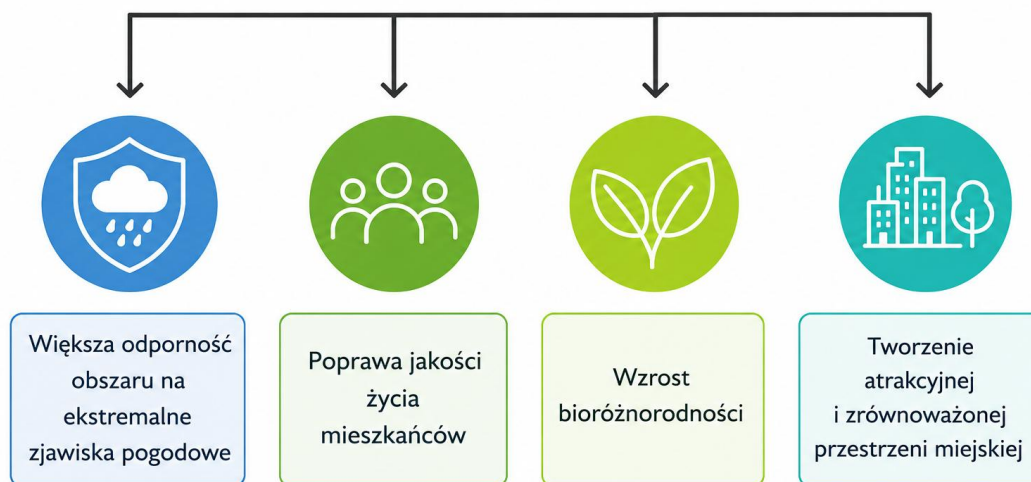
ODPORNOŚĆ KLIMATYCZNA

Ograniczenie miejskiej
wyspy ciepła

Zwiększenie zacienienia
i przewietrzania

Większa odporność na
ekstremalne zjawiska pogodowe

- Zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej
- Retencja i wykorzystanie wód opadowych
- Ograniczenie uszczelnienia powierzchni
- Wzmacnianie odporności ekosystemów miejskich

- Teren po zlikwidowanej KWK Kazimierz-Juliusz posiada duży potencjał rozwojowy
- Rewitalizacja wymaga integracji celów społecznych, gospodarczych i środowiskowych
- Zieleń i błękitno-zielona infrastruktura powinny stanowić kluczowy element zagospodarowania
- Adaptacja do zmian klimatu może być jednym z głównych motorów transformacji terenów pogórnich

Dziękuję za uwagę
dr Joachim Bronder
Zakład Badań i Rozwoju
Tel. 32 254 60 31 wew. 117
Faks 32 254 17 17
E-mail: j.bronder@ietu.pl